

SZÉKELY-UDVARHELY

UDVARHELYVÁRMEGYE JOGÜGYI, KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMIVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI LAPJA
AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSÉGI ÉS KÖRJEGYZŐK EGYLETE, AZ ÁLTALÁNOS TANÍTÓ-EGYESÜLET ÉS A GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 10 K. Félévre 5 K. Negyed-
évre 2 K 50 f. Külföldre egész évre 15 korona. Papok-, tanítók-,
gazdasági egyleti tagok- és közs. előjáróknak egész évre 8 K.
a tanító-egylet tagjainak, közs. és körjegyzőknek 7 K. — Egy
példány ára 10 fillér.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos

BETEGH PÁL.

Főmunkatárs: **FÜLEI SZ. LAJOS.**

HIRDETÉSI DIJAK: Hivatalos hirdetések 100 szóig minden
szó 4 fillér, azonfelül 2 fillér, magánhirdetések □cm.-ként 6 fillér-
többesbőri közlésnél 4 fillérért közöltetnek. Nyilt-tér sora 1 K. Hir-
detés és nyilt-tér díja előre fizetendő. — Megjelen hetenki nt
kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BETEGH PÁL könyvkereskedése, könyvnyomtató és könyvkötő üzlete (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések
M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz. és hirdetések intézendők. — Kéziratok vissza nem adatnak. M. kir. postatakarék és Clearing számla 10,489. sz.

Nevelési hiányok.

Czikk, minőnek olvasása unalmas.
Kép, melytől a hideg kiráz.
Szomorú állapot, melynek folyta-
tásától az ország alapja megrendül.

III.

Egy nyugdíjazott vén tanítótársam panaszoja a nyári találkozásunk alkalmával, hogy a felesége az ő leányaiból is kisasszonyokat csinált. Ő maga is utca-seprésre alkalmas hosszúvá nyújtotta a megelőzőleg kurta ruháját. A legnagyobb baj pedig az, hogy a kevés birtokában egyik sem akar dolgozni semmit, hanem az árnyékos szobában csak néznek egymással szemben összedugott kézzel. Nincs más kinek parancsoljanak, de nekem mindenik parancsolni akar. Megbolondult a világ, folytatá. Elkergetem mindeniket a szegényes házamból... A feleségem eddig munkás, egyszerű falusi asszony és a nyá volt, a minőnek született és nevedett kapa, sarló, vila, gereblye nyelén, szövöszékben, dagasztó székláb mellett, házi állatok gondozásánál, szapuló üst mellett és sulyokkal a kezében. Két év óta mama és kész tartó asszonyság lett. A leányai kinevelték. Engemet is eddig apjoknak neveztek. A mult napokban engemet is papának kezdetek szólítani. Párszor egészen komolyan figyelmeztettem. Nem használt. Egyszer aztán kevésen mult, hogy a nyolcz águ ostort

nem raktam mindenikük hátára. Engem ugyan nem nevelnek ki a sorsomból. Elhatároztam, hogy a kevés nyugdíjamat zsebbe teszem s elmegyek ismeretlen helyre, hadd uraskodjanak azlán a semmiből...

A barátom eme panasza sokat mond. Ez a helyzet képe falukon és városokon a családok többségénél. A gyermekek idomítják a szülőket miveltségük erejénél fogva, mert ők elhanyagolták gyermekeik fegyelmezését és nevelését.

Mit lehet várni az olyan ifjabb családoktól, hol maguk a szülők is épen oly mételyes nevedésűek. A nadrágviselő általában a magukat minden tudatlanságuk és idétlenségük mellett is az értelmiséghez számító nyomorult családok többsége terjeszti e mételyt, mely már veszedelmes ragály lett fenn és alatt egyaránt s a válásosság, a családi és közerkölcsök, anyagi viszonyok stb. nemzetfenntartó mezőin is kimondhatatlan pusztításokat okoztak.

Ki az oka, hol az oka? Mindenki azt mondja, hogy ő nem, hanem a szomszédja. Hol a gyógymód, mi a gyógymód? Erről sem gondolkozik senki, hanem a felelőséget és a teendőt a világra veti.

Egyetlenegy tanár társam merészelt röviden ezt a kérdést érinteni pár héttel ezelőtt egy tárczacikkben, még pedig mint több gyermek apja. Annyit mondott, hogy so a sem volt annyi féktelen

rosz gyermek és ifju, mint most van.

Mindenki tudja, hogy szigorú és következetes legyelem nélkül hadsereg, gyártelep, ipari műhely, kereskedőház, vállalat, különböző hivatal fenn nem állhat. Azt is tudja mindenki — vastag hasonlattal élve — hogy a pásztor embernek sok fáradságába kerül, míg tavaszi kihajtáskor a borjúkat és malacokat rendhez szoktatja, mert csak így tud aztán később velük elbánni. Megértik a kürtszót, megértik a vezényszót s oda és arra felé mennek, a hová és a merre ő akarja.

Az emberre nézve a fegyelmezővel kapcsolatos nevelés a bölcsönél kell hogy kezdődjék s fokozott mértékben a magamódja szerint a család kell hogy végezze első helyen. Addig, míg a gyermekek tartása az ő vállait nyomja. Félsegeknak nevedett leánykákból és fiukból az iskola nem nevelhet éveket. E tekintetben családnak és iskolának megvan a maga hatásköre. Össze-visza hányt és rendetlen darabokból álló alapfalakra hiába építész, mert előbb-utóbb összeomlik. Nemcsak az egyetemek, hanem a középiskolák magasságából, sőt a hivatali állásokból is ezerenként hullnak le e miatt a mindkét nemű ifjak. Vajjon figyel e valamely tanfelügyelő erre?..

E tekintetben is igaznak marad, hogy nézd meg az anyját s vedd el a leányát, nézd meg az apját s vá-

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCZÁJA.

„Kedves egészségére!”

— Kulturhistóriai csevegés. —

(A „Székely-Udvarhely” eredeti tárczája.)

Régi szokás a tüszszentésnek mint valami különös, sajátlagos dologra kiváló figyelmet is fordítani és neki bizonyos jelentőséget — jót is, meg rosszat is — tulajdonítani. Nagy Sándor idejében már Aristoteles törte azon a fejét, hogy egyáltalán a tüszszentés okát kifürkéssze. A mitologia szerint Prometheus, miután az ember felélesztésére szükséges tüzet az égből elhozta, a tüzet orra alá tartotta, úgy, hogy hatalmasan tüszszentenie és ezzel bebizonyítania kellett, hogy szunnyadó életereje felébredt. Ennek következtében az a nézete volt a nagy világbölcsek, hogy az emberi életnyilvánulás e legelső, legöregebb esetére való tiszteletteljes visszaemlékezés a tüszszentés alkalmával szokásos szerencsekívánatnak eredete.

A Prometheus-mondával kapcsolatosan a tüszszentést a görögök és rómaiak az erő és életfrissesség jelének tekintették és mindenki „Jupiter örvendeztesse meg!” szerencsekívánattal üdvözölte a tüszszentést. Sőt a rómaiak önönmaguknak is „salve“-t kiáltottak, ha más nem tette. Egy régi epigramm szerint bizonyos Probusnak olyan nagy orra volt, hogy nem hallotta tüszszentését és ezért a „salve“-ját se mondta el. Ha a görögök és rómaiak valami igen szép bókot akartak mondani hölgyeknek, akkor azt állították, hogy

„az illető hölgy születésekor még a szerelmi istenek is tüszszentettek”.

Még sokkal udvariasabbak a lengyelek. Náluk még a közelmultban is azt szokták volt megjegyezni a tüszszentőnek: „Száz évig tartó egészséget kívánok önnek!”, mire az így megszólított sietett válaszolni: „Meghívom önt temetésemre!”

De a szerencsekívánaton kívül minden nép még a legkülönfélébb babonákat is fűzte a tüszszentéshez. „Tüszszent reá” — mondják nálunk, meg erősítésül az éppen elmondott állítás igazságának — és régebben az ilyen „reátüszszentés”-nek nagy jelentősége volt, mert a teljesülés megjövendölésének tekintették. Xenophon a mikor tízezer harcosával Persiából visszavonult, beszédet intézett hadseregéhez, vállalkozásuk veszedelmire figyelmeztetve katonáit s mint egyedüli menekülést, a gyors távozást ajánlotta. Ebben a pillanatban egyik harcos a tüszszentett és mindenki tisztában volt azzal, hogy a tanácsot követni kell, mert az istenek a katona tüszszentése által beleegyezésüket nyilvánították. Am ennek a magában véve ártatlan babonának néha borzasztó következményei voltak. Így Themistokles, amikor egy harc befejezése után ládozatokat hozott az isteneknek, néhány ifjut kivégeztetett, mert jobbjá felől éppen tüszszentett valaki, amit annak jelül vettek, hogy ezek az ifjak az isteneknek kedves áldozatok volnának, kik a görögöknek győzedelmet és dicsőséget hoznának. A legfelvilágosodottabb görög bölcsről, Sokratesről is azt állítják, hogy e babona hatása alatt állott s úgy a maga, mint mások tüszszentését fontos előjelnek tartotta. Egyik tanítványa elmondja róla, hogy buzdításnak vette, ha vala-

mely tervének végrehajtása előtt tüszszentett, a tüszszentést azonban figyelmeztetésnek tartotta; ha a terv keresztülvitele közben következett be.

Ma is még egy afrikai országban uton útfelen kihirdetik, ha a király tüszszentett. A lakosok szerencse kívánatokat rebeszgetnek és örömrivalgásokat hallatnak.

Sajátságos volt a tüszszentés jelentősége a régi zsidóknál. Szerintök az embernek csak egyszer, még pedig röviddel halála előtt kellene tüszszenteni; valamennyi ösapjuk, Jákob kivételével, így haltak meg. Jákob arra kérte az Istent, engedné meg, hogy bármikor tüszszenthessen anélkül, hogy utána megkellene hálnia. Imáját meghallgatta az Isten s ezután sokszor tüszszentett és hosszú élete volt. Gyermekeinek és unokáinak, minden ivadékanak megmaradt ez az előjog, de emlékeztül a régi időben tüszszentés által jelzett utolsó életórának a zsidók még a közelmultban is azzal fogadták hitsorsosaik tüszszentését: „Jehova adjon neked erőt!” Az ima közti tüszszentést a meghallgatás jelének tekintik; hasonló a régi egyptomiak és arabok hitte.

Nálunk jó előjelnek tartják a babonás emberek, ha kora reggel, józan gyomorral tüszszentenek. Azt is mondják ilyenkor: „Ma valami újsgot fogok hallani!”

A tüszszentés után szokásban volt szerencsekívánatok lassan-lassan egészen elmaradnak és nem fog soká tartani, hogy ez a szokás nálunk egészen megszűnik, mint már régen megszűnt a francziáknál és angoloknál. Az amerikaiak nem is ösmerték ezt a szokást, meg van tehát az előnyük, hogy nem kell vele felhagyniok. H. S.

laszd férjednek a fiát, nézd meg a családot s úgy vegyülj közéje.

Magam is azt tartom, hogy ez fontosabb nézni való, mint a telekkönyv, mert az é tekintetben netalán fennálló terhek veszedelmesebbek, mint a telekkönyvbeliek. Az a baj csupán, hogy a telekkönyveket sem érti mindenki, annál kevésbé ezeket, ha teljesen végzett is az iskolában. Különben a vásár vásárnak marad, a melynél az egyik fél vagy talán mindkettő a másiknak megrövidítését célozza.

Makkai Zsigabá ákosfalvi képviselő közelebből azt mondá az országgyűlésen, hogy kutyából nem lesz szatonna.

Azt szeretném, ha társaim közül ezt a kérdést valaki tovább feszegetné s megmondaná, hogy mi a teendő.

Tanárr.

Győr a párbaj ellen. Győr sz. kir. város törvényhatósági bizottságához Mihálkovics Tivadar kir. közjegyző és biz. tag hosszasan és érdekesen megokolt indítványt adott be a párbaj ellen. Az e hó 8-án tartott városi közgyűlés egyhangulag elfogadta az indítványt, s határozatilag kimondta, hogy felir a törvényhozáshoz a büntetőtörvény oly módosítása iránt, mely a párbaj kivételes helyzetét megszüntetve, azt a közönséges büntettek közé sorozza, s hogy az egyéni becsület hathatósabb védelmére szigorú törvény és kivételes bírói eljárás alkottassék; felir a kormányhoz, hogy a katonaságot illetőleg ő folsége a királynál eszközöljön ki a párbaj ellen legfelsőbb hadiparancsot. E közgyűlési határozatok pártolás végett megküldetnek az összes hazai törvényhatóságoknak.

A székelyföldi bajok s azok legfőbb gyógyítási módjai.

— A székelyföldi kormánybiztos urhoz. —

I. 4. folyt.

Néhány tájékoztató előzetes észrevétel.

Figyelmet érdemel s a képváz kikerekítésére nevezetes az a körülmény, hogy még nem is olyan régen, Csikból és Udvarhelyből tömérdek hizott kecskét hajtottak el Temesvár és Szamosújvár magyarjai, s mégis maradt itt annyi vágni való kecske és bőr, hogy Udvarhely kordoványosai nem szorultak meg kidolgozandó bőrök dolgában. Ma is innen kapják Dés, Szamosújvár, Kolozsvár stb. csizmadiai a kordován bőrt. De hát ezek a kordoványosok honnan szerzik most a kecskebőrt? Helyben és Csikból alig kerül évenként 2-400 korona értékű. A többi Moldovából s a további keletről kapják, sokszor összerothadva a hosszú ut miatt.

Tehát a tenger pénz kecske bőrért is kimegy innen, holott e két megye területe nagy része egyébként sem való, mint kecske legelőnek, mely többnyire a más állatoktól hozzáférhetetlen fűfélékkel, burjánokkal, felseledt erdők amugy is elszáradásra való alsóbb ágainak rügyével, szederlevéllel jól élél, más fát nem hánt meg, legfennebb a hasznátalan csigolya bokrot s elvéve egy egy rend körte vagy alma csemetét és soha semmiféle erdőt ki nem pusztított. Különben megadja a számadatot az az udvarhelyi 6-8 derék kordoványos polgár, csak kérni kell, s azok az adatok megvilágítják a szakértő urak ama véleményét, mely szerint a talián házi nyul bőven pótolhatja a kecskét. No hát egye meg a kinek tetszik kecske ürü czombok helyett.

Az északamerikai államszövetség sok milliót és sok vért áldozott a szegény szerecsen rabszolgák felszabadításáért. Roppant területű földet vásárolt Délafrika nyugati oldalán, s azon feketéket, kiknek nem volt kedvök az egyesült államok területén maradni, saját költségén elszállította oda, pénzt adott a kezökbe, hogy az egymás között kiosztandó helyen a gazdasághoz foghassanak, állatokat, eszközöket szerezhessenek. Ezek a hála-lából „Liberiának” (szabad országnak) nevezett helyen megalakították e név alatt az eddig sohasem hallott szerecsen köztársaságot, oda lenn valahol a burok szomszédságában.

Amerika államai és szabad népe ezt nem fajrokon, hanem emberiségi okokból tette, önhason nélkül.

Ugyanez az államszövetség minden önérdék nélkül szabadokká tette a föld egyik gyöngyszemének teremtett Kuba sziget elnyomott népét nagy áldozatok árán.

A székelység testvér bátyja a magyarságnak. Földje és népe a magyar állam gyöngyszeme a keleti határon. Ha Amerika tett önérdék nélkül, akkor tegyen a magyar állam is faji és saját érdekében is e népet.

Petőfinék az „Élő szobor” című költeménye most éppen a székelyekre talál.

No hát menjen segélyre a magyar állam az egész társadalomnak, mint egy nagy népfelkelést kísérve, haladék nélkül teljes erővel! Fel kell emelni, tisztára kell mosni sietve, mert annyi küzdelem és annyi hős csata után most a mély árok sarába van esve, mint Bem apó a segesvári csata éjjelén. Ellenséges paripák száguldoznak felette. Emeljétek ki s még megmutatja nektek és a világnak, hogy nem hiába irtak fel az égbe, a hadak útjára, honnan örök erőt és dicsőséget fog sugározni a magyar államra.

Hagyjuk a többi.

Annait még legyen szabad megjegyezmem, hogy fennebbiekben s a következőkben is nem én, beszélek, hanem a nép, mely minden teke-toria nélkül oda mond bárkinek is a szemébe, hogy az alábbi cikkek több helyt egy kapcsolódnak egymásba, mint valamely gépezet fogaskerekei, mert a felvett tárgyak körül a tényeket más módon nem lehetett csoportosítani. A miből önként következik, hogy nem személyekről, hanem dolgról foly a beszéd, melyből minden ember kikapja a maga részét — és hogy a ki megakarja érteni a dolgot, az át kell, hogy olvassa az egészet, különben tévedésbe esik.

Isten és a székelység nevében tehát tovább, tovább! . . .

Gazdákat érdeklő határozatok. A földművelésügyi miniszter egy konkrét eset alkalmából kimondotta, hogy a vizimű segélyével engedély nélkül gyakorolt lenáztatás nem a mezőrendőri, hanem a vízjogi törvény hatálya alá esik. — A rétek közös legeltetése iránt az érdekelt birtokosok ott is megállapodhatnak, ahol nyomásos gazdálkodás nincs. Kötelező ez csak azokra, akik ahhoz önként hozzájárultak. — Borhámissítási ügyekben a vegykísérleti állomások kiküldöttjei a helyszínére meghívhatók ugyan, de a vett borminták nem a vegykísérleti állomásokra, hanem az állandó borvizsgáló szakértő bizottságnak küldendők el. — A községek közlegelői használatáért a fizetendő díjak a legeltetés megkezdése előtt kihirdetendők. — Az erdőhöz tartozó legelő területéről jogtalanul elvont felföld miatt indított ügy, ha a csendőri jelentés szerint annak értéke a 60 koronát meghaladja, a kir. bíróság elé tartozik.

Szekely Ifjusági Egyesület.

Budapest, január 12.

(D. D.) Mint tudjuk, azok a súlyos bajok, melyek a dicső múlt, életre való, munkás, szorgalmas, fáradságot nem ismerő, sanjaruságot tűrő székely nép pusztulása és rombolása közben felmerültek: megdöbbenték a magyar nemzetet, kétségbeejtették az intelligentiát, a nagyokat, a hatalmasokat s megindítóvá lettek egy, az egész országra kiható, nagy akciónak a „Szekely Kérdés” megoldása érdekében.

E lelkes mozgalom támogatva a kormány és államtól jelszavul tűzé ki az erők egyesítését minden téren.

A vezér eszme alapján, mikor napról-napra alakulnak a különféle székely egyesületek, társaságok, a közös cél elérése végett; nemcsak jogunk, de kötelességünk volt Budapesten egy „Szekely Ifjusági Egyesület” alakítása és szervezése.

Azok gyűltek és lettek megalkotóivá ez egyesületünknek, kik már-már felsőbb tanulmányaik befejezték, de érezték és igen komoly összejöveleikben világosan megfontolva mindent megállapítottak, hogy itt, Budapesten csak egy ily célú egyesület biztosítja a többi pár száz felsőbb iskolai székely tanuló tanulmányi életét.

Minden szaku és rangu székely felsőbb iskolai hallgató, ki Budapesten tanul, ugy anyagi, mint szellemi és erkölcsi támogatást fog nyerni ez egyesületben. Szeretni akarjuk egymást, mint testvér a testvért, valláskülönbőség nélkül, nem üres szóval, hanem tettel, tanulással, tanítással, tudományal, hogy folyton ápoljuk a székely fajszereket.

Öszintén megvallva nehéz anyagi helyzetben vagyunk mindnyájan. A nappal irodában, vagy tanulással telik el, az éjszaka tanulással. Legfőbb idejét így a szegény tanulónak a megélhetés gondja foglalja el.

Annai tehetséges, genialis eszű, szorgalmas tanuló van közöttünk, de fájdalom ebben az iszonyu, testet és lelket emészítő harcban a legnagyobb reményre jogosultak lelkéből kihál az idea, az eszmény s elcsigázva bukásra jutnak.

Annai erő vész el, mert nem ismerik, nincs ki támogassa; annai erőt lehetne megmenteni e nemzet számára s azért el és működik bennünk oly lelkesen az egyesületi ügy-buzgalom, mert egyik főcélünk ezek megmentése a társadalom pártfogása útján.

Mi, székely egyetemi polgárok ismerjük egymást s megismertetni, pártfogolni akarjuk tagjainkat minden méltányos esetben. Pl. a középiskolából kikerülő székely ifjaknak minden tanulmányi ügyben szíves utbaigazítást adunk; oly egyesületi helyiséget akarunk létesíteni a székely felsőbb iskolai ifjuságnak, mely lakása, otthona legyen a szegényebb sorsuaknak és szórakoztató, lelket nemesítő, meleg helye mindnyájunknak, tehát megakarjuk valósítani a „Szekely Diák Otthon” eszméjét.

Ha eddig a mi ügyünk, bajaink nem ismeretve, figyelmen kívül hagyattak, most bizunk a székelység, a társadalom nagylelkűségében, hogy alapítványokkal (alapító tagsági díj legkevesebb 50 korona), adományokkal támogatni fogja tiszta céljaink, nemes lelkesedésünk!

Hogyha sikert érünk szeplőtlen fáradozásaink után, fényes jutalom lesz utódaink kedvező helyzete s elismerése, hogy elődeik istenfélő, jó és eszélyes hazafiak voltak.

Mély tisztelettel:

A budapesti „Szekely Ifjusági Egyesület”.

Levelek, küldemények, kérdezősködések Nagy József joghallgatóhoz iutendendők. (Lakik: IV. ker. Irányi-utca 10. sz. II. emelet 9. ajtó), ki mindenre szabályszerűen válaszol.

Egyházi élet.

Papi fizetések kiegészítése. A vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1903. évre az ev. ref. papok fizetését 1400 koronára egészítette ki s ebből az év első felére eső részt már kiutalta. Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegye papjai a következő segélyekben részesülnek: Szász Károly 454.49, Péter Károly 129.08, Baczó Lajos 412.67, Bedő András 493.48, Lajos János 312.63, Pál Lajos 468.82, Bartha János 401.09, Karácson Sándor 166.97, Csia Kálmán 325.50, Biró Áron 341.19, Soós Farkas 407.66, Adorján László 384.26, Biró György 354.48, Szabó Semu 402.86, Hegyi Péter 554.78, Bodor József 173.50, Menyhárt András 373.05, Jakab Albert 313.74, Fülöp Kálmán 457.75, Pál Balázs 391.08, Mester János 363.70, Gábor Sándor 280.07, Kádár Dénes 51.02, Kelemen János 122.02, Jakab Dénes 250.25, Kállay Ferencz 509.53, Csizsér Zsigmond 219.80, Tokos Jenő 411.40, Kovács István 363.50, Balázs Imre 106.04, Orbán József 260.22, Toró Dénes 551.50, Kertész Mózes 185.52, Bőjthe Sándor 380.86, Kovács Sándor 366.89, Bodor István 344.59 koronát kap.

Egyházkerületi képviselők. Az udvarhelyi ev. ref. egyházmegyében egyházkerületi képviselőknél Biró Aron, Csia Kálmán, Hegyi Péter, Jakab Albert, Jancsó Sándor, Lajos János és Ugron Zoltán s a tanítók részéről Gyerkes Mihály közs. tanító választattak meg. A székelyudvarhelyi ev. ref. egyházközség pedig Vajda Ferencz ev. ref. papot választotta meg egyházker. képviselőjének.

Irodalom.

Nagy írók találkozó helye! Bátran így nevezhetjük a „Képes Családi Lapok” című szép-irodalmi hetilapot, mert mióta jobb papirosan, szebb képekkel válogatott tartalommal jelenik meg, azóta igazi élvezet a „Képes Családi Lapok”-at olvasni. Dicséret illeti az új kiadóigazgatói, Forray Oszkár, ki e lap szép kiállítására sok áldozatot hoz; a lap a szerkesztőt Beksics Gusztávnét és Csillag Mátét, kik a „Képes Családi Lapok”-at oly magas nivóra emelték, hogy ez a lap igazán nélkülözhetlen ma már minden művelt családnál. Előfizetési ára a „Képes Családi Lapok”-nak fé évre 3 forint, negyedévre 1 ft 50 kr. Kiadóhivatal Budapest, IV., Ó-utca 12.

évi jár
vagyis
nap re

évi, h
törté
megjele
ezenne
árak
negyed
tónak
geknek
8 K, a
közsegi
előfizet
jűk há
fizetésű
Teljes
szerkes

ref. koll
11 órak
nos vilá
100-ik é
rendez
2. Imát
beszédet
nár. 4.
Az ünne
unoka-ö
hivta m

Schw
bírószá
Bodolla
Széle
telekkör
törvény

ügyi mi
mivélő
évi 110
kal ellá

esperest
özv. Sá
évében
d. u. 3
Kovács
e hó 10
ságának
szünt é
órakor
tént me

falusi ol
annyszo
kely né
annál n
hanem
adhatun
Gaspár
olvasók
gazda é
szenet
alakított
ujabb k
mes tör
hozza a

rendes
elnöklet
sorozat
tottak u
tanfelü
adta el
nök vá
zsef dr
Roedige
Leichtn
József
gazdas
a bizot
orsz. k
nitja, h
minden
Sem a
törvény
törtek

Különfélék.

— **A „Székely-Udvarhely“ 1903. évi január hó 1-től hetenkint kétszer, vagyis minden csütörtökön és vasárnap reggel jelenik meg.**

A „Székely-Udvarhely“ 1903. évi, hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap reggel megjelenő ujság kilenczedik évfolyamára ezennel előfizetést nyitunk. Előfizetési árak: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Papoknak, tanítóknak gazdasági egyleti tagoknak, községeknek és községi előjáróknak egész évre 8 K, a vármegyei tanítóegyesület tagjainak, községi és körjegyzőknek 7 K. — Azon t. előfizetőinket, kik hátralékban vannak, kérjük hátralékaik sürgős beküldésére és előfizetésük mielőbbi szives megújítására. — Teljes tisztelettel: a „Székely-Udvarhely“ szerkesztője és kiadóhivatala.

— **Bolyai-ünnepély városunkban.** A helybeli ref. kollegium előjárósága ma (jan. 15.) délelőtt 11 órakor az intézet nagytermében Bolyai János világhírű magyar matematikus születésének 100-ik évfordulója alkalmából iskolai ünnepélyt rendez az alábbi műsorral: 1. Énekel az ifjuság. 2. Imát mond Lovass Aladár h. tanár. 3. Alkalmi beszédet (felolvasást) tart Félegyházi Antal r. tanár. 4. Szavalat. 5. Hymnusz, éneklő az ifjuság. Az ünnepélyre a nagy tudós városunkban élő unoka-öccsét: Bolyai Gáspárt külön iratban hívta meg az intézet előjárósága.

— **Athelyezések.** Az igazságügyminiszter Schwarz Mihály székelykeresztúri kir. járásbírói irnok az helybeli kir. törvényszékhez; Bodolla Gábor dr. kir. törvényszéki elnök pedig Széles Antal homoródoklándi kir. járásbírói telekkönyvi átalakítót ugyancsak a helybeli kir. törvényszékhez helyezte át.

— **Jóváhagyott alapszabály.** A földmivélségi miniszter az Udvarhely-Szentkirályi földmivelő gazdák szövetsége alapszabályait 1902. évi 110924—3a szám alatt a bemutatási záradékkal ellátta.

— **Halálozások.** Sándor István helybeli gk. esperest sulyos családi csapás érte, édes anyja özv. Sándor Jánosné Boér Mária életének 78-ik évében e hó 10-én elhunyt. Temetése vasárnap d. u. 3 órakor volt általános részvet mellett. — Kovács Albert volt takarékpénztári tisztviselő e hó 10-én d. u. 3 órakor életének 64-ik, házasságának 35-ik évében rövid szenvedés után megszünt élni. Temetése f. hó 12-én d. u. fél három órakor az ev. ref. egyház szertartásai szerint történt meg mély részvétellel.

— **Vidéki olvasókörök.** Valahányszor egy falusi olvasókör megalakulásáról értesülünk, mindannyiszor öszinte öröm tölti el szívünket — székely népünk jóirányu haladása fölött. Most pedig annál nagyobb az örömünk, mert nem is egy, hanem mindjárt két ilyen olvasókör létesüléséről adhatunk hírt. Bikafalva községben Ugron Gáspár bátyánk elnöksége alatt alakult meg az olvasókör, melynek alelnöke Tóth Károly mintagazda és köri gazda Baksi János tanító. — A szenterzsébeti székelyek is a napokban alakították meg olvasókörüket. Igen örvendünk az újabb haladás jelének s szívesen üdvözöljük a nemes törekvést, mely kitartással mindenestre meghozza a maga áldásos gyümölcsét!

— **Vármegyénk közigazgatási bizottsága** havi rendes ülését kishalmgyi Hollaky Arthur főispán elnöke alatt tegnap délelőtt tartotta meg. Tárgy-sorozat előtt a különböző albizottságokat választottak újra, illetve egészítették ki. Az alispáni és tanfelügyelői jelentéseket Lázár gróf főjegyző adta elő s úgy ezeket, mint Barabás András elnök vármegyei és városi árvaszéki; Lengyel József dr. tisztí főorvos; Diemár Károly kir. ügyész; Roediger Gyula kir. pénzügyigazgató helyettes; Leichtner Gyula államepítészeti hiv. főnök; Zonda József törvh. kir. állatorvos és Daniel Lajos közigazdasági előadó havi jelentését tudomásul vette a bizottság. Az alispáni jelentésnél Ugron János orsz. képviselő, b. tag végtelen hálóját nyilvánítja, hogy az isteni gondviselés megsegítette és minden baj nélkül eljuthatott a bizottsági ülésre. Sem a vámfá nem szakadt a nyakába, mint a törvényszéki elnöknek, sem pedig a lábai el nem törték az aszfalton. Ennek az öröme följelenti

a bögözi korcsma előtt csoportosuló szekereket — állítása szerint — ötvenedikszor s így ezzel már jubilál. Most pedig konkrét esetet mutat fel, melylyel a pálinka-ital mértéktelen fogyasztója és kimerője ellen tesz bejelentést. Együttal a hufogyasztási adó helytelen beszédési módja ellen emel óvást. Szintén konkrét esetre hivatkozik, midőn a községi előjáróság a fazékban fővő húst kivételte, hogy megmérje és megadózza. Lázár gróf a pálinka mértéktelen használatára és a korcsmárosok vasár- és ünnepnap kiérésére nézve kijelenti, hogy a megalkotott szabályrendelet még nincs jóváhagyva. A hufogyasztási adó helyesebb beszédhetésére pedig legjobb, ha a fogyasztók a bérlő községgel egy átalányban kiegyeznek. Különben az ügyeket vizsgálat tárgyává teszik s amennyiben visszaélés fordult elő, a legszigorubb eljárást fogják alkalmazni. Majd az elveszett marhalevelek árának átvizsgálására kiküldött bizottság terjedelmes jelentését olvasták fel s hosszas tárgyalás után abban állapodtak meg, hogy a bizottság javaslatainak értelmében leendő további közbeszéd intézkedések megtételére az alispánhoz teszik Több községi, közbirtokossági és magánügy elintézése után az ülés véget ért.

— **A székely körvasutak kiépítése.** A beruházási törvényjavaslatban a székely körvasutak kiépítésére szükséges költséget is felvette a kormány. Mihelyt ezt a törvényt az országgyűlés tárgyalja és az szentesítést nyer, azonnal hozzátartoznak a székely körvasutak kiépítéséhez. Az építést Szászrégennél kezdik Dédán, Topliczán, Gyergyószentmiklóson, Csik-Rákoson keresztül és Mátéfalva irányában folytatják.

— **Három új csendőrkörület.** A képviselőház e hó 13-iki ülésében határozott az új csendőrkörületek felállítása ügyében. Az új körületek székhelyei: Debreczen, Szombathely és Brassó városok lesznek.

— **Gazdasági előadások.** Cséser Lajos komlótermelési szaktanár e hó 13-án d. u. városunkban, a vármegyei ház kistermében és tegnap Homoród-szentmártonon igen érdekes, a hallgatóságot mindvégig lekötő népies előadást tartott. Kimerítően ismertette a komlótermelés hasznos voltát, annak nemzetgazdasági jelentőségét, vármegyei példák-kal kapcsolatosan bizonyította, hogy úgy talajunk, mint az éghajlat teljesen alkalmas és a legkitünőbb komló termelésére. A piac és szomszédunkba van, a mennyiben Segesváron az ott alakult komlóértékesítő szövetkezet bármily nagy mennyiséget képes most már a legjobb áron elárulítani. Az egyes gazdák kérdéseire készségesen és kimerítőleg válaszolt s teljes képet adta a komlótermelés módjainak és rendkívüli előnyeinek. Az előadás után Gál Imre szentkirályi tanító igen helyes eszmé megvalósítását vetette fel s ennek alapján a gazdasági egyesület a kir. tanfelügyelőt megkeresi, hogy az iskolakertek rendelkezés alatt lévő bizonyos területein a komlótermelés vármegyénk egész területén meghonosíttassék. Ennek a biztos jövedelmen kívül azon messzekiható előnye is meglesz, hogy a fiatal generáció már az iskolában megismerkedik ezzel a dusan jövedelmező kultúr-növénynyel s annak termelésével a jövőre biztosítja, másfelől pedig az élelmes székely gazdáknak az iskolakertek a termelesnél mintául szolgálhatnak. Hollaky főispán a g. egyesület nevében köszönetet mondott Cséser Lajos szaktanárnak előadásáért s ezután a választmányi ülést tartották meg.

— **Az első ipari szakcsoport.** Többször említettük a helybeli csizmadia iparosok jó irányu mozgalmát, mely az ipari szakcsoport megalakítására irányul. A kitaró törekvésnek ma mar eredményét látjuk abban az alakuló közgyűlésben, melyet ma (csütörtökön) d. u. 4 órakor Kassay F. Akos igazgató elnök vezetése alatt csizmadia iparosaink a helybeli Hitelszövetkezet helyiségében fognak megtartani. Ohajtandó, hogy iparos polgárságunk más-más szakcsoportból is minél számosabban ott legyenek városunk ezen első ipari szakcsoportjának alakuló gyűlésén. Az érdeklődőket is szívesen látják.

— **A parajdi áll. iskola tanítótestülete** folyó hó 17-én, szombaton az áll. isk. helyiségében az iskolai könyvtár javára zártkörű tanács-vigalmat rendez, melyre a t. közönséget tisztelettel meghívja a tanítótestület. Belepti díj: személyjegy 1 kor. 60 fill., családjegy 4 korona. Kezdeté este 8 órakor. Felülvezetéseket köszönettel fogad a tantestület és hírlapilag fog nyugtázní. — Jegyek előre is válthatók Kovács Mihály ig-tanítónál. Jó zeneről, izletes etelekről s italokról gondoskodva van.

— **A vármegyei gazdasági egyesület** e hó 13-án Hollaky Arthur főispán elnök vezetése alatt tartotta meg havi rendes választmányi ülését, melynek legkiemelkedőbb tárgya Sándor János székelyföldi kormánybiztos leirata volt a legelők javítása és minta-legelők kijelölése tárgyában. A választmány Fás Gyula kir. főerdész szakszerű felvilágosításai után megjelölte azon legelőterületeket, melyek állami segítséggel érdemesek volnának a megjavításra. Ezen kívül több keblí ügyel intéztek el.

— **Szeszfőzői tanfolyam szeszgyárvezetők részére.** A kassai m. kir. gazdasági tanintézetben tíz hétre terjedő szeszfőzői tanfolyam lesz f. év. február 1-től kezdődőleg, a mely április 15-ig tart. A tanfolyam célja mezőgazdasági szeszgyárak részére szeszfőzőket gyakorlatilag és elméletileg kiképezni. Szó- vagy írásbeli jelentkezések e hó 20-ig a nevezett tanintézet igazgatósága fogad el, ahol bővebb felvilágítás is szerezhető.

— **Pályázat.** Az etédi körjegyzői állásra e hó 24-ikéig a székelykeresztúri főszolgabíróhoz.

— **Fürdők és városok országos értekezlete.** A magyar fürdő- és üdülőhelyek tulajdonosai és a vidéki városok polgármesterei, Budapest főváros, a Kárpát egyesületek és turista egyesületek részvételével Budapesten a központi városházban országos értekezletet tartottak, a magyar fürdők és városok idegenforgalmának emelése érdekében. Az ülésen Szapáry Pál gróf és Papp Samu dr. elnököltek, előadó Gálos Kálmán volt. Szapáry Pál gróf megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy mindenki napról-napra nőni látja annak a szükségét, hogy az idegen forgalom érdekében Magyarországon az eddigieknél határozottabb intézkedésekre van szükség és szükséges, hogy ezek az intézkedések ne csak a főváros, sőt nem is kizárólag a fürdők, hanem a szépen fejlődő vidéki városokra is kiterjedjenek. A két napig tartó értekezleten résztvett Szakáts Zoltán városunk polgármestere is, aki a távolabb eső vidékek látogatását társasutazások rendezésével tartja fejleszthetőnek s e tárgyban szólalt fel az értekezleten. Nagy szerep jutott Sándor János székelyföldi kormánybiztosnak s felszólalásaiban igen helyes érzékkel pártolta székelyföldi érdekeinket.

— **Az átvonuló katonaság élelmészése.** A honvédelmi miniszter körrendeletet bocsátott ki, a mely a beszállásolt katonaság élelmészésére a katonai kincstár által megtérítendő díjakat szabályozza. A térítési összeg az étkezésért a következő: a dunáninneni részekben 39 fillér, a dunántúli részekben 43, a tiszáninneni részekben 35, a tiszántúli részekben 36, a Királyhágóntúli részekben 31, Horváth-Szlavonországban 37, Budapest székes fővárosban 52, Fiumében 52, Kassán 51, Kolozsváron 42, Nagyszombatban 38, Pozsonyban 54, Temesváron 45, Zágrábban 43 fillér.

— **A székely fürdők képei a Vigszinház színpadán.** Sándor János kormánybiztos igen elmés reklámot csinált az erdélyi fürdőknek. Linhart fővárosi díszfestővel tárgyal, hogy vadgényes pontokon fekvő fürdők a Vigszinház függönyére kerüljenek, hogy a színházlátogató közönség láthassa azokat.

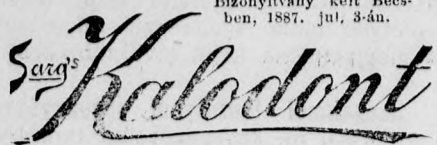
— **Ménkiosztás.** A sepsiszentgyörgyi állami mentelepen az egyes fedeztetési állomások részére folyó évi február 9-én fognak a mének kiosztatni.

Közgazdaság.

Kedvezményes lenmag a termelőknek. A földmivélségi miniszter a jövő évi vetés céljára 10 vagon eredeti orosz és 5 vagon hazai utántermésű lenmagot szerzett he, melyet kiosztásra szánt a termelőknek. A lenvetőmag kedvezményes vételára Budapest, Nagy-Tanya, Szepes Olaszai vagy Székelykeresztúr vasutállomásokra 80 kilogrammos hordókban vagy 85 kilogrammos zsákokban kerül szétosztásra. A mennyiben a hatóságok, egyesületek avagy több birtokos részéről együttesen érkezik megrendelés a mag árának megállapítása a szétosztásra kerülő tételek nagysága szerint történik; ezért a megrendelésben részletezni kell, hogy kiknek minő arányban kívánatik a megrendelt mennyiség. Egy hordó- vagy zsákmegrendelést teljesen bérmentve küldenek, ellenben az egy hordó-, illetőleg zsáknál nagyobb tételek szállítási költsége a fennebb megnevezett állomásokról a megrendelőt terhelik. A lenvetőmag kiosztását Darányi Ignác földmivélségi miniszter rendelete értelmében Füredi Lajos vándorszaktanár ellenőrzése mellett a magyar mezőgazdák szövetkezete (Budapest, Alkotmány utca 31. szám) foganatosítja. A jelentkezéseknél 1903. január hó 31-éig kell történniök.

Nyilt-tér.*

Igen alkalmas utazásoknál.
Rövid használat után nélkülözhetetlen.
Egészségügyi hatóságok által megvizsgálva.
Bizonyítvány kelt Bécsben, 1887. jul. 3-án.

nélkülözhetetlen fogtisztító-szer.

A fogak tisztántartásához csupán szájvizek nem elégségesek. A foghúson mindig újlag keletkező ártalmas anyagok eltávolítása csakis mechanikus tisztítással kapcsolatban egy frissítően és antiszeptikusan ható fogtisztító-szerrel sikerülhet, minőnek a „Kalodont” már az összes kulturállamokban a legsikeresebb használatra bizonyult.

Apró hirdetések.

E rovatban minden szót 4 fillérért, vastagabb betűvel 8 fillérért közöl a kiadóhivatal.

Legfinomabb cukrász-sütemények

Ernst György cukrászatában Székely-Udvarhelyt (Főtér, piacszor) kaphatók. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan teljesítettek.

Találmányi szabadalmak

bejelentését, védjegyek és mustrák belajstromoztatását előnyös feltételek mellett teljesíti **TAKACS GYÖZŐ** és **TARSA** elsőrendű mérnöki és hites szabadalmi ügyvivői iroda Budapest, VII. ker. Kerepesi-u. 40. sz. a. Felvilágosításokat a nevezett iroda, valamint a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala is készséggel nyújt egy a vármegyebeli, mint a vidéki érdeklődő közönségnek. Ugyancsak a fenti cég mérsékelt áron szállít saját rendszere szerint készített kitűnő fémcementet, mely vaskorlátoknak és hasonlóknak kövekben való megerősítésénél ólom, vagy kén helyett meglepő eredménnyel alkalmazható. Acetylen- és villamos világítási berendezések, kellékek nagyban és kicsiben. Költségvetések, előmérétek szerkesztése.

A Richter-féle
LINIMENTUM CAPS. COMP.
Horgony-Pain-Expeller
egy régi kipróbált házi-szer, a mely már több mint 33 év óta megbízható bedörzsölésül alkalmaztatik köszvényél, csúznál és meghűléseknél.
Intés. Silányabb utánzatok miatt bevásárláskor óvatossá legyünk és csakis eredeti üvegeket dobozokban a „Horgony” védjeggyel és a „Richter” cégjegyzéssel fogadjunk el. — 80 f., 1 k. 40 f. és 2 k. árban a legtöbb gyógyszerárban kapható. Főraktár: **Török József, gyógyszerésznél Budapest.**
Richter F. Ad. és társa,
csász. és kir. udvari szállítók. Rudolfstad.

Eredeti friss töltésben és csomagolásban kapható: Nagysolyosi **KONCZ ÁRMIN** gyógyszerárban Székelyudvarhelyt.

Barcs-féle
Peratin bajusznövesztő
az egyedüli szer, mely által még serdülő ifjak is szép, csinos bajuszt és dús szakált nyernek.
Teljesen ártalmatlan.
1 adag 2 korona 50 fillér és 4 korona.
Egyedüli készítő: **BAROS GÁBOR**
Budapest, VII. kerület, Dohány-utca 1. szám.
Kozmetikai toilette cikkek gyára.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Meghívó.

Az Oláhfalu és Homoródmonti Takarékpénztár Részvénytársaság
1903. február 14-én d. u. 2 órától kezdődőleg

az intézet helyiségében fogja megtartani

XI. ÉVI RENDES KÖZGYÜLÉSÉT.

TÁRGYSOROZAT:

1. Igazgatósági jelentés, zárszámadás beterjesztése és tárgyalása.
2. Felügyelő bizottság jelentése.
3. A felmentvény megadása iránti határozat.
4. Az igazgatósági tagok felének kisorsolása s azok helyébe választás.
5. Egy felügyelőbizottsági tag választása.

Szavazati jogot gyakorolnak mindazok, kik 1903. január 1-ig az intézet részvénykönyve szerint mint ilyenek igazolva voltak.

Oláhfalu és Homoródmonti Takarékpénztár Részvénytársaság nevében:

Szentegyházás-Oláhfalu, 1903. január 11-én.

LANTZKY SÁNDOR
elnök.

DANIEL KÁROLY
v. igazgató.

Az 1895. évi cariói s az 1896. évi londoni egészségügyi kiállításokon diszoklevé- és aranyéremmel kitüntetve.

Orvosi tekintélyek által kipróbált s nagyobb kórodákban kitűnő sikerrel használt külszer a biztos és kiváló **REUMA-SZESZ** köszvény, csusz, reuma, ischias stb. ellen.

Hatása meglepő, a mennyiben gyakran még a legidültebb köszvény és csuszfájdalmakat is már néhány szori bedörzsölésnél teljesen megszüntette.

Egy üveg ára használati utasítással 1 korona, erősebb 2 korona 40 fillér.
Szegfü krém szegfü, májfolt, mitesser s az arcz- és kézbőr mindennemű tisztáltságá- ellen. Főuri körökben is előszeretettel használva. 1 korona.

Szegfü powder a tein-nek üdeséget s finomságot kölcsönöz. — Fehér, rózsaszín s crème színben. Egy doboz 1 korona.

Szegfü fogpor a fogak s foghús épségben tartására. A száját dezinficziálja, a fogaknak vakító fényt kölcsönöz. Egy doboz 80 fillér, fogkefe 1 korona.

Szegfü szappan a legfinomabb toillet szappan, kiváló kellemes illattal. Egy darab 80 fillér.

Haj-elixir a haj hullás, kopaszodás, fejkorpa s hajkikopás biztos meggátlására szolgál. Egy üveg 3 korona.

Postán utánvétellel, vagy a pénz előzetes beküldése után küldi a készítő.

Főraktárak Budapest: Török József gyógyszerárban, Király-u. 12. és az Egger-féle „Nádor gyógyszerár”-ban Váci-körút 17. — Helybeli raktár: Solyomossy János gyógyszerárban (Kossuth-utca) és Lengyel Samu gyógyszerésznél Székelykeresztúr.

AIDA
MAROKKÓ
NOËMI
teljesen glicerín-mentes!
Valódi egyiptomi **Vergé-szivarkapapír**, tehát minden másnál a legjobb és az egészségre nem ártalmas. Székelyudvarhelyt kizárólagosan nálam kapható eredeti minőségben és olcsó árakban. Nagy választék és állandó raktár: pénz-, dohány- és szivartárczában, borostyán- és tajtékszivarzippák, valamint pipákban.
STOMATIN a legjobb száj- és fogapoló szer. Honi gyártmány. KIEL-HAUSER-féle illatszerek és pipereszappanok gyári-raktára.

Ösmeri ön a legujabb „Kalmár“-rostákat
Lóhere-mag és gabonatisztító gépeket?
Mindezek a gazda legjobb kincskereső eszközei
Bővebb felvilágosítást ingyen és bérmentve ad
KALMÁR ZS. UTÓDA, rostagyáros Hódmezővásárhelyen.